

tinc de l'Alta Ribagorçana; potser són dos de veïns: *Pas de la Farrüla* damunt Sarroca de Bellera (SE.); Collada o pda. de muntanya entre Viu i Enrens-Trepadús (4° 28' × 42° 21'), que el mapa IGC posa com a *Collado de Farrüle* i jo vaig oír *fariure* (1957). En aquest últim hi ha evident alteració de-mo-etimològica (*fa riure*) de manera que encara que fos un rastre solat del nostre fitònim, no valdria com a prova d'una variant amb *r̄*. —⁷ També dona els dos termes Serradell per al *Tbymus vulgaris* com a propis de les dues parts del Princ. (*Sota Terra* 1, 124). —⁸ En canvi, de la part baixa del Penedès, tinc la forma adotzenada *faragóla* a Canyelles (dies abans d'allò). —⁹ Sabarthès, *Dict. Top., de l'Aude*, s. v.; un coll de *Sainte Ferigoule* a Trausse (ja escrit *Santa Ferygolba* el 1536), potser ve d'una altra cosa. —¹⁰ Penzig, *Flora Pop. It.*, 491; Battisti, *Diz. Etim. It., fer-*; i cites de Bertoldi. —¹¹ Tots dos, documentats des del S. XIV (*to flavour* també, i com a transitiu des de 1545): el gran dicc. d'Oxford amb raó prefereix l'etimologia *FRAGRORE a *FLATOR proposat per d'altres, a base sobretot de formes dialectal italianes. —¹² També *falicula* en alguna glossa. El Nebrija ll.-cat. tradueix *felicula* per «polipodi». *Filica*, que apareix en l'herbari d'Oribasi (> mac.-roms. *fericà*) sembla ser extret regressivament d'aquest *falicula*. —¹³ Bertoldi mateix reconeix que en Dioscòrides és la *Ajuga chamaepitys* (i altres labiades, en algun d'aquells calcs). Però la *Ajuga chamaepitys* és l'herba felera' (també dita *iva artètica*, o *pinillo*, etc., segons Colmeiro). Ara bé notem que l'herba felera encara que sigui també una labiada, sembla ser la mena de labiades més allunyada possible d'una farigola, i ja semblant a una globulariàcia, veg. Colmeiro, *Enum.* IV, 459; i Rolland, *Flore Pop.* IX, 26-7. Dins el llarg capítol dedicat a les labiades per Colmeiro (quasi 200 pàgines), el *thymus vulgaris* figura a la p. 314, i la *Ajuga* a la 459 (des de la p. següent ja comencen les globulariàcies). També trobem *sideritis* en alguna glossa llatina, es cert (CGL VII, 265, en recull tres), però les traduccions *cicomon* (o *chironion*), *opigris* i *pipennella* (potser la pimpenella?) no fan més que confirmar que no tingué enlloc el sentit de 'farigola'.

FARINA, del ll. FARĪNA id., derivat llatí de FAR, FARRIS, 'blat', 'farro'. □ 1.ª doc.: orígens (lleuda de 1249, etc.).

És un mot de totes les èpoques i ambients de l'idioma, i conservat en totes les llengües romàniques. *Fer farina* 'esmicolar', locució negligida pels diccs., 'aniquilar, polvoritzar, reduir a no res' (*va quedar fet farina, els van deixar fets farina*), equivalent genuí del cast. *hacer papilla*.

DERIV.: *Farinaci. Farinada* (DAG.). *Farinaire* [1803, 55 Belv.] o *farinassa. Farinejar* [S. XV]. *Fariner* adj. [1369], m. 'farinaire' [S. XIII, *CostTort.*]; *farinera* 'recipent per a la farina' [1539; inv. de 1575, DAG.; «la farinera: farinarium», OPou, *TbPu.*, 215]; *farinaria. Farinetes* [1575, OPou]: «*farinetes*: puls, pultis; 60

cuscucó: pulmentum gramilaceum» [*TbPu.*, 191]; d'ús bastant general avui pertot [fins eiv. «gachas», PzCabr.]; si bé també s'havia dit amb aquest valor: *farines* [Belv. 1803], i es diu a Segarra: «s'empassà les *farines* y les trumfes, trencà 'l son a l'escon après del rosari ---», Pons Mass. (*Trascant p. l. S.*, 12), cf. «*farina de faves*: lomentum», OPou (*TbPu.*, 215); *farinoles. Farinós* [1695, Lacav.; Lab. 1839]; *farinosa. Farinot*.

¹⁰ *Farinat* m. (Olot; *Alcover-Moll*);¹ en lloc d'això també diuen *farinada* (eiv., Osona, DAG.), o amb síncope *farinat*, sobretot en els Pirineus: «pienso para los cerdos», Vall d'Aneu (Pol), aranes *harnat* id.,² i amb sentit figurat «farrigo-farrago» (DAG.): «tot això, reduït a formulismes rutinaris, lligat amb carrincloneries d'aquesta llegenda oficial que en diuen *Historia de España*, fent un *farinat* de frases tan lluentes de forma com buides de sentit, i incomprendibles pels mateixos que les exposen», MVayreda (*Sang Nova* II, 66). *Enfarinar* [«e. alg. cosa: farinà inspergere», Lacav.], «malgrat la pols que l'enfarinava, a D. Ramon se li encengué el rostre», NOLLER (*Vilaniu*, 22). *Esfarinar* i *esfarinosar*; amb síncope semblant a la de *farinat*, se sent *esfarnegar* 'esclafar' cap als Pir. occidentals: «va posar el peu sobre el llargdaix i 'l va *asfarnegá*» (oït a Arcavell arran d'Andorra, 1936). *Farner* [1308], var. sincopada de *fariner*; d'on el NL *Farners* (Castell de ~, damunt Santa Coloma, a la Selva), documentat antigament com FARINARIOS. *Farnera* [1412]; *farnereta*; *farneria. Farniment* < *farinament*.

Farinoles; *farinoler*; *farnolar*; *farnerola*, alt-pall., per a una mena de cireretes de pastor i l'arbut que les fa, semblants a les boixerigues però de fruit molt farinós (Coromines, *Cardós* i V. F., BDC XXIII, 290); més a l'O. a l'Alt Pallars i a l'Alta Ribag. diuen *farin-gòles* i *faringoler*, un deu haver-hi encreuament amb *arangons* que allà usen per *aranyons*: «són blanques i molt farinoses, la mata és més alta que l'avajonera (allí *ayonéra*), i recorda la boixeriga però tampoc no l'és», Senet i Aneto, 1957; «més baixa i esclarissada que la boixeriga, i amb fruiteta dolça», Boí, 1973, «aquesta torna groga pel setembre, després madurant es fa *roia* i llavors es menja i és dolça i farinosa», Boí, 1972; també a Solduga, Arcalís,³ etc.; a la Vall d'Àsua diuen *farin-gòls* m. pl. a la part baixa, i *farindòls* a Braní (ço que faria pensar en FARINUS-DULCIS,⁴ però és més probable que la -d- sigui deguda a un altre encreuament; Gilí (*RFE* xxvi, 500) cita un *farinjoler* que no m'és conegut, i si no és confusió d'ell seria degut a un encreuament amb *arinjol*. A l'Alt Aragó, amb un sentit igual o molt semblant diuen: Bielsa *farnathèra*, Gistau *farnudèra*, i també a la Vall de Benasc (*farnuséra* Cerller, Benasc), 1965: derivats de *farin-*, per aquell caràcter farinós; d'on Bielsa *farnathèra* 'avajó, Vaccinium myrtilus' (1965).

¹ *Farinato* en alt-aragonès: «se tien let se fa *farinato*: s'hi mete un poco de agua, dos òarpátos de farina y ---», Bielsa, 1965. —² On es distingeix entre l'*harnat* per al bestiar i el *hariat* 'farinetes per a les persones'. —³ En vaig veure moltes, i menjar-les, pu-